

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2025, sp. zn. 24 Cdo 964/2025, ECLI:CZ:NS:2025:24.CDO.964.2025.1

Číslo: 22/2026

Právní věta:

Soud může posuzovanému člověku s postižením, u něhož nejsou splněny podmínky pro omezení svéprávnosti podle § 55 a 57 odst. 1 o. z., i bez návrhu jmenovat podle § 465 odst. 1 o. z. opatrovníka, je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů nebo vyžaduje-li to veřejný zájem, zejména jsou-li jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti omezeny.

Naproti tomu opatrovníka podle § 469 odst. 1 o. z. může soud jmenovat jen na návrh posuzovaného, kterému jeho zdravotní stav působí obtíže při správě jmění nebo při hájení jeho práv. Učiní tak zejména v situaci, kdy je posuzovaný, u něhož jsou zachovány ovládací nebo rozpoznávací schopnosti, stížen nepříznivým zdravotním stavem, který mu (fakticky) ztěžuje či alespoň komplikuje možnost právního jednání s jinými osobami (typicky půjde o osoby imobilní, osoby, u nichž je postižen smyslový orgán, osoby s dotčenou dorozumívací schopností atd.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.06.2025

Spisová značka: 24 Cdo 964/2025

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Opatrovník hmotně právní [Opatrovník]

Předpisy: § 465 odst. 1 o. z.

§ 469 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání posuzovaného proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2024, sp. zn. 54 Co 309/2023.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 6 (dále jen „soud prvního stupně“) usnesením ze dne 18. 5. 2023, č. j. 0 P 186/2018-670, řízení o svéprávnosti posuzovaného zastavil (výrok I), zprostil A. P., funkce stále

opatrovnice posuzovaného (výrok II) a posuzovanému jmenoval opatrovníka Městskou část Praha Y. Rozsah oprávnění opatrovníka soud prvního stupně vymezil tak, že je povinen opatrovance zastupovat před soudy a jinými státními orgány, spravovat jeho záležitosti a majetek, vyjma jednání v běžných záležitostech každodenního života. Při výkonu opatrovnické funkce je opatrovník povinen řádně vykonávat své povinnosti a dbát pokynů soudu. Opatrovník je povinen vždy jednou za rok soudu podat písemnou zprávu o majetku opatrovance a o tom, jak je o něj pečováno (výrok III), opatrovnici pro řízení Mgr. Evě Paterové přiznal odměnu za zastupování (výrok IV), znaleckému ústavu - Ústřední vojenské nemocnici - Vojenské fakultní nemocnici přiznal znalečné (výrok V), nepřiznal náhradu nákladů řízení státu (výrok VI) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok VII).

2. Toto řízení bylo zahájeno z moci úřední poté, kdy soud prvního stupně v rámci dohlížecí činnosti nad opatrovnictvím posuzovaného (dále také jen „opatrovanec“) zjistil, že si A. P., která byla jmenovaná stálou opatrovnici posuzovaného rozsudkem soudu prvního stupně ze dne 21. 3. 2018, č. j. 0 Nc 22048/2017-29, zřídila dosílku pošty na adresu trvalého bydliště posuzovaného. Následkem toho se soud prvního stupně začal zabývat změnami v majetkových poměrech posuzovaného.

3. Na základě provedeného dokazování učinil soud prvního stupně následující skutková zjištění. Posuzovaný byl v době rozhodování soudu prvního stupně 68letý muž, svobodný, bez dětí a sourozenců, fyzicky těžce postižen flekční spastickou kvadruparézou zapříčiněnou prodělanou dětskou mozkovou obrnou. I v těch nejzákladnějších potřebách, jako je samoobsluha, je zcela odkázán na pomoc druhé osoby. Duševní poruchou sice netrpí, jeho schopnost právně jednat je však zásadním způsobem ovlivněna jeho osobnostní nezralostí a sociální nezkušeností. Za svou nejbližší osobu považoval svou stálou opatrovnici. Od 16. 2. 2021 posuzovaný pobývá v zařízení sociálních služeb D. Z dědictví po své matce (zemřela 4. 4. 2020) nabyl majetek v hodnotě cca 12 500 000 Kč, zejména šlo o spoluvlastnický podíl ve výši id. $\frac{1}{2}$ na nemovitých věcech zapsaných na LV č. 1 pro k. ú. D., obec P., tedy domu s pozemkem na adrese jeho trvalého bydliště (přičemž druhou polovinu uvedených nemovitostí již vlastnil dříve), a zůstatky na účtech a jiných finančních produktech v minimální výši 5 823 770,56 Kč. Kupní smlouvou ze dne 9. 6. 2021, uzavřenou mezi posuzovaným jako prodávajícím a stálou opatrovnici jako kupující, byl na stálou opatrovnici převeden spoluvlastnický podíl ve výši id. $\frac{1}{2}$ na nemovitých věcech v D. za kupní cenu 5 000 000 Kč, přičemž v rámci dědického řízení byla cena tohoto spoluvlastnického podílu stanovena na 6 650 000 Kč. Koupí spoluvlastnického podílu stálá opatrovnice financovala hypotéčním úvěrem ve výši 5 500 000 Kč poskytnutým UniCredit Bank. K zajištění tohoto úvěru bylo ve prospěch úvěr poskytující banky zřízeno zástavní právo k nemovitým věcem jako celku, tj. včetně spoluvlastnického podílu posuzovaného. Z prostředků posuzovaného byla na základě kupní smlouvy ze dne 22. 3. 2022, podepsané posuzovaným, pořízena do jeho vlastnictví bytová jednotka č. 1 zapsaná na LV č. 1 pro k. ú. M., obec P., za kupní cenu 5 960 645 Kč. Opatrovnice hradila z účtu posuzovaného č. 1, vedeného u České spořitelny, a. s., rekonstrukci nemovitých věcí zahrnujících dům v D., ale i zcela běžně své vlastní potřeby, jako oblečení, kabelky, obuv, šperky, kosmetiku, kadeřnictví, lyžařskou výstroj, veterinární služby, potraviny, pohonné hmoty, platby v restauracích, také z něj byly poskytnuty peněžní půjčky dětem stálé opatrovnice, náklady zastupování stálé opatrovnice v řízení před soudem prvního stupně a pojištění domu v D. Ke dni 31. 8. 2020 činil zůstatek na účtu posuzovaného cca 4 700 000 Kč, ke dni 28. 2. 2023 již šlo o částku pouze cca 180 000 Kč. Stálá opatrovnice byla pro toto své jednání prověřována orgány činnými v trestním řízení a (tehdy jako soudkyně) kárně stíhána.

4. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že není namístě omezovat svéprávnost posuzovaného, neboť netrpí žádnou duševní poruchou, a nejsou tak splněny zákonné předpoklady pro omezení svéprávnosti. Řízení o svéprávnosti posuzovaného proto zastavil. Dále shledal, že stálá opatrovnice nespravovala řádně majetek posuzovaného, když konala spíše v zájmu svém a svých dětí než v zájmu posuzovaného. Z tohoto důvodu zprostil A. P. funkce stálé opatrovnice posuzovaného. K tomu uvedl,

že stálá opatrovnice byla seznámena se zdravotním stavem posuzovaného, který dle závěrů znaleckého posudku, vypracovaného v řízení v roce 2017, nebyl schopen relevantní správy svého jmění, aniž by mu tím nehrozila závažná újma. Pochybení stálé opatrovnice spočívá jednak ve sporném převodu spoluvlastnického podílu na nemovitých věcech zahrnujících dům v D. ve vlastnictví posuzovaného na svou osobu, dále v zastavení těchto nemovitých věcí jako celku, financování rekonstrukce nemovitých věcí z prostředků posuzovaného, využívání finančních prostředků z účtu posuzovaného pro svoji vlastní (výlučnou) potřebu a potřebu své rodiny a pořízení bytu v M. z jejího podnětu. Dům v D. obývá sama opatrovnice, přičemž posuzovanému z toho žádný prospěch neplynul, stejně tak pokud jde o byt v M., který obývá syn stálé opatrovnice J. P., z vlastnictví této nemovité věci se posuzovanému žádný příjem negeneruje. Zůstatek na účtu posuzovaného i se zohledněním jeho důchodu postačí již pouze na další cca tři roky pobytu v zařízení, kde se nyní nachází. Stálá opatrovnice neplnila řádně ani svou povinnost vůči soudu, pravidelně jej informovat o způsobu nakládání se jměním opatrovnice. Opatrovnice nesplňuje ani základní požadavek kladený na osobu opatrovníka, pokud jde o její bezúhonnost a morální integritu, když v době rozhodování soudu prvního stupně byla řešena jak orgány činnými v trestním řízení, tak i kárným senátem Nejvyššího správního soudu. Soud prvního stupně současně dospěl k závěru, že posuzovanému hrozí závažná újma, především v majetkové sféře, a proto mu podle § 465 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“) k ochraně jeho zájmů jmenoval nového (stálého, hmotněprávního) opatrovníka, a to Městskou část Praha Y, jako veřejného opatrovníka.

5. K odvolání posuzovaného proti výrokům II a III, odvolání stálé opatrovnice posuzovaného proti výrokům II (odvolání proti tomuto výroku vzala posléze stálá opatrovnice zpět) a III, a Městské části Prahy Y proti výroku III, Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) řízení o odvolání stálé opatrovnice proti výroku II usnesení soudu prvního stupně zastavil (výrok I usnesení odvolacího soudu), potvrdil usnesení soudu prvního stupně ve výrocích II, III, VI a VII (výrok II usnesení odvolacího soudu) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výroky III a IV usnesení odvolacího soudu). Odvolací soud po doplnění dokazování konstatoval, že bytovou jednotku v M. ve vlastnictví posuzovaného obývá od roku 2022 syn stálé opatrovnice J. P., který také, ve vztahu k třetím osobám, vystupuje jako vlastník bytu a pronajímá garážové stání k tomuto bytu náležející. Posuzovaný bere stálou opatrovnici jako svou sestru a důvěřuje jí. Domnívá se, že syn stálé opatrovnice s ním má uzavřenou nájemní smlouvu na byt v M., a platí mu za jeho užívání nájemné. Dále se domnívá, že rekonstrukci domu platil napůl se stálou opatrovnicí a že mu bude stálá opatrovnice hradit nájemné za užívání jeho poloviny domu v D. Ohledně zůstatku peněz na bankovním účtu posuzovaný nemá přehled, uvedl, že stálá opatrovnice mu vždy částku sdělí. Stálá opatrovnice, dříve soudkyně soudu Y, byla v kárném řízení pravomocně uznána vinnou, že jako opatrovnice posuzovaného, ve stavu zjevného objektivního střetu svých zájmů a zájmů opatrovnice, který přivedila a který vylučoval důslednou a nezávislou ochranu zájmů opatrovnice, navzdory tomu, že byla seznámena s jeho zdravotním stavem a poučena o právech a povinnostech opatrovníka, nechala podepsat posuzovaného zástavní smlouvu na celý dům v D., přestože vlastnila jen polovinu domu, k zajištění svého hypotečního úvěru ve výši 5 500 000 Kč, dále, že od posuzovaného koupila ideální polovinu domu v D. za 5 000 000 Kč, přestože její hodnota byla o rok dříve určena vyšší o 1 650 000 Kč, a že převážně za finanční prostředky opatrovnice, nacházející se na jeho bankovním účtu, k němuž si z titulu funkce opatrovnice zřídila pro sebe dispoziční oprávnění, nechala zrekonstruovat a vybavit dům v D., čímž výrazně zhodnotila svou polovinu nemovitostí a finanční prostředky opatrovnice z bankovního účtu převáděla ve prospěch svého účtu a účtu svých zletilých dětí a k úhradě svých a jejich potřeb. Popsaným jednáním spáchala kárné provinění podle § 87 odst. 1 ve spojení s § 88 odst. 1 písm. b) *in fine* zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), za které jí bylo uloženo kárné opatření odvolání z funkce soudkyně (v podrobnostech srov. rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 11. 2023, č. j. [11 Kss 1/2023-313](#)).

6. V rovině právního posouzení odvolací soud, stejně jako před ním i soud prvního stupně, dospěl k závěru, že stálá opatrovnice porušila základní povinnosti opatrovníka dle § 466 odst. 1 o. z. Její povinností, které nedostála, bylo za všech okolností všestranně a efektivně chránit zájmy opatrovance a naplňovat jeho práva. A to i za situace, že posuzovaný se všemi transakcemi uskutečněnými stálou opatrovnicí souhlasil. Ustanovení § 467 odst. 1 o. z. stanoví, že opatrovník sice dbá názorů opatrovance, soustavně k nim přihlíží a zařizuje opatrovancovy záležitosti v souladu s nimi; není-li to však možné (například proto, že opatrovancovy názory jsou v rozporu s jeho zájmy), má opatrovník postupovat podle zájmů opatrovance. Pro posouzení otázky odvolání opatrovníka přitom není rozhodné, zda byl opatrovník jmenován podle § 465 o. z. nebo podle § 469 o. z., tedy bez návrhu posuzovaného nebo na jeho návrh. Soud je oprávněn odvolat opatrovníka jmenovaného bez ohledu na to, podle jakého zákonného ustanovení byl jmenován, pokud neplní povinnosti opatrovníka. Odvolací soud se zabýval i otázkou, zda soud prvního stupně postupoval správně, pokud posuzovanému jako člověku plně svéprávnému ustanovil opatrovníka bez jeho návrhu (a dokonce proti jeho vůli), dospěl k závěru, že § 465 odst. 1 o. z. takový postup umožňuje. Posuzovaný je v důsledku svého nepříznivého zdravotního stavu zcela závislý na pomoci druhých a jeho stav je natolik vážný, že mu neumožňuje řádně spravovat své jmění a hájit svá práva. Není fyzicky schopný jakéhokoli jednání, je však schopen se podepsat. Jeho schopnost právně jednat je ovlivněna jeho nedostatečnou finanční gramotností a sociální nezkušeností, je snadno ovlivnitelný ostatními. Znalec MUDr. Petr Navrátil při svém výslechu (učiněném při jednání soudu prvního stupně dne 18. 5. 2023) uvedl, že míra zneužitelnosti posuzovaného je vysoká, a pokud mu bude daný člověk sympatický, podepíše mu cokoliv, doslova jej nazval „šedesátiletým naivním dítětem“. Odvolací soud uzavřel, že posuzovaný nejen není z důvodu svého zdravotního stavu schopen spravovat své jmění, ale ani dostatečně chránit své zájmy a reálně mu hrozí újma v podobě nedostatku finančních prostředků k úhradě potřebné péče. Posuzovaný by mohl být zneužit a oklamán, že by mohl přijít o své zbylé peněžní prostředky a další majetek a nemohl by si dovolit důstojné dožití. Proto bylo nezbytné, aby soud jmenoval posuzovanému opatrovníka k ochraně jeho zájmů. Pokud jde o osobu opatrovníka, odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, a to nevyhověním přání posuzovaného, kdy nejmenoval opatrovnici A. P. nebo jejího syna, z důvodu výše uvedené kolize jejich zájmů, která vylučuje řádný výkon opatrovnictví. Není zde ani jiná vhodná osoba, která by posuzovaného mohla řádně zastupovat a chránit jeho práva. Nezbyvalo tedy nic jiného než jmenovat posuzovanému opatrovníka veřejného podle místa jeho faktického pobytu v souladu s ustanovením § 471 odst. 2 věty druhé o. z. Stejně tak se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně co do rozsahu opatrovníkových práv a povinností, konkrétně zastupovat opatrovance před soudy a jinými státními orgány (například v případě potřeby ochrany opatrovancova majetku) a povinnosti spravovat jeho záležitosti a majetek, vyjma jednání v běžných záležitostech každodenního života.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Usnesení odvolacího soudu posuzovaný napadl v jeho výroku II, a to v tom rozsahu, jímž potvrdilo usnesení prvostupňového soudu ve věci samé o jmenování Městské části Prahy Y opatrovníkem dovolatele s povinností zastupovat jej před soudy a jinými státními orgány a spravovat jeho záležitosti a majetek, vyjma jednání v běžných záležitostech každodenního života (výrok III usnesení soudu prvního stupně). Namítal, že je osobou plně svéprávnou, neboť u něho nebyla shledána žádná duševní porucha, která by omezení svéprávnosti ospravedlnila. Je osobou závažně fyzicky postiženou, bylo na místě ustanovit mu opatrovníka z důvodu všeobecné dopomoci a podpory, nikoli k zastupování před soudy a jinými orgány a ke správě jeho jmění, tak jako tomu bylo do doby rozhodnutí soudu prvního stupně, kdy byla jako „stálá opatrovnice“ jmenována A. P. Posuzovaný uvedl, že se svým majetkem hospodařil s podporou a radou stálé opatrovnice vždy sám a dle svého uvážení a že veškeré zpochybňované transakce s ním byly vždy dopředu projednány a jemu tudíž dopředu známy. S rodiči si přál, aby stálá opatrovnice byla za svoji celoživotní pomoc jejich rodině

hmotně odměněna. Posuzovaný se v dovolání na třech stranách textu velmi podrobně vyjadřuje k jednotlivým transakcím, resp. Dohodám mezi ním a stálou opatrovnici, totožně jako před soudy obou stupňů. On sám se necítí být činností své bývalé opatrovnice jakkoli na svém majetku zkrácen a poškozen. Dle jeho právního názoru mu byl soudem opatrovník vnučen navzdory tomu, že k ustanovení opatrovníka s takto široce vymezenými pravomocemi a povinnostmi chybí podmínky. Je člověkem plně svéprávným. Dle jeho právního názoru platí, že buďto někdo ve svéprávnosti omezen je, a pak je opatrovník s takto široce vymezenými pravomocemi skutečně nezbytný (pro správu jmění a zastupování před soudy a státními orgány), nebo omezen není, a pak opatrovníka tohoto typu nepotřebuje, resp. Mu takový opatrovník vůbec být ustanovován nemá, ba nesmí. Člověk závažně postižený fyzicky (nikoli duševně) má mít toliko opatrovníka, který je nápomocným nebo podpůrným a opatrovanci poskytuje psychickou podporu, radu v konkrétních životních situacích, pomoc při zařizování nezbytností každodenního života apod., nikoli však zastupování vůči třetím osobám a správu jeho jmění. Opatrovnictví ve smyslu zastupování opatrovance vůči soudům a jiným státním orgánům a ke správě jmění je právně přípustné, je-li člověk ve svéprávnosti omezen. Dovolatel je přístupem Městské části Prahy Y silně frustrován, je pouhým objektem správy a jako plně svéprávný člověk nemůže o své vůli konat prakticky nic. Dovolatel hledá u dovolacího soudu jak ochranu svých práv občanských, tak i ochranu svých porušených lidských práv a svobod. K tomu dovolatel citoval rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [30 Cdo 836/2017](#), [30 Cdo 979/2013](#), [30 Cdo 1617/2016](#), [30 Cdo 4467/2014](#), [30 Cdo 2865/2012](#), [30 Cdo 232/2014](#) a [30 Cdo 944/2016](#), ve vztahu k tomu jak zodpovědně a důkladně je třeba přistupovat k právům člověka ve svéprávnosti omezeného - natož tedy k právům člověka, jehož svéprávnost omezena není; ve vztahu k nemožnosti určení povinnosti opatrovníka jednat za opatrovance ve všech právních jednáních bez současného omezení svéprávnosti; a ve vztahu potřeby vycházet z myšlenky přednosti zásadně svobodného autonomního jednotlivce, kterému nesmí být ze strany státu znemožňováno realizovat svou představu o štěstí vnučováním ochrany státu tam, kde si jednatel, popřípadě za pomoci rodiny, dokáže pomoci sám (princip subsidiarity). Dále dovolatel poukázal na rozhodovací praxi Ústavního soudu, konkrétně rozhodnutí pod sp. zn. [IV. ÚS 1580/16](#), [III. ÚS 3333/11](#), [II. ÚS 2630/07](#) a [I. ÚS 557/09](#). Závěrem dovolatel navrhl, aby dovolací soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

8. K podanému dovolání se vyjádřil opatrovník Městská část Praha Y, prostřednictvím své zástupkyně, a to tak, že se ztotožnil se závěry napadeného rozhodnutí. S ohledem na zdravotní stav posuzovaného je namíste mu ustanovit opatrovníka podle § 465 odst. 1 o. z., který bude garantovat ochranu jeho zájmů a práv především při správě jeho jmění. Způsob výkonu opatrovnictví A. P. označil za absolutně rozporný se zájmy posuzovaného, když jednala ve svém zájmu a zájmu svých dětí a opakovaně porušovala základní povinnosti opatrovníka stanovené v ustanovení § 466 odst. 1 o. z., v tomto poukázal na rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 11. 2023, sp. zn. [11 Kss 1/2023](#). Konstatoval závěry znalce, kdy je posuzovaný v důsledku svého nepříznivého zdravotního stavu zcela závislý na pomoci druhých a jeho stav je natolik vážný, že mu neumožňuje řádně spravovat své jmění a hájit svá práva. Jeho schopnost právně jednat je ovlivněna nedostatečnou finanční gramotností a sociální nezkušeností, je snadno ovlivnitelný ostatními a míra jeho zneužitelnosti je vysoká. Navrhl, aby dovolání posuzovaného bylo odmítnuto.

9. K dovolání se vyjádřil i procesní opatrovník pro dovolací řízení Mgr. Ondřej Pecák. Tento byl jmenován opatrovníkem usnesením Městského soudu v Praze ze dne 17. 10. 2024, č. j. 54 Co 350/2024-1100. Zdůraznil, že upřímným zájmem opatrovance je ukončení veškerých řízení a „mít klid“. Navrhl, aby dovolání posuzovaného bylo odmítnuto nebo zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb.,

občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“. S ohledem na charakter daného řízení vycházel Nejvyšší soud rovněž ze znění § 1 odst. 1, 3 a 4 a § 30 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“).

11. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení, za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

12. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

13. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

14. Námitkou že soudy obou stupňů dospěly k nesprávným či neúplným skutkovým zjištěním (je-li zpochybňováno, že stálá opatrovnice A. P. „nevykonávala opatrovnictví v souladu se zákonem a zájmem opatrovance, ale ve prospěch zájmů jí samé a její rodiny“), je posuzovaným zpochybňován skutkový stav, z něhož vycházel odvolací soud. Mimořádný opravný prostředek v podobě dovolání je však zákonem zásadně předjímán toliko pro přezkum otázek právních a Nejvyšší soud je zpravidla vázán skutkovými zjištěními odvolacího soudu. Jejich zpochybňováním je tak uplatňován nepřipustný odvolací důvod. Ani pouhý odlišný názor posuzovaného na to, jaké skutečnosti lze mít na základě provedených důkazů za prokázané, popřípadě zda provedené důkazy stačí k prokázání relevantních skutečností, není s ohledem na zásadu volného hodnocení důkazů (§ 132 o. s. ř.) způsobilý zpochybnit zjištěný skutkový stav, tím méně pak z něj vycházející právní posouzení odvolacího soudu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2012, sp. zn. [25 Cdo 617/2012](#)). Dovolání lze ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. totiž podat výlučně jen z důvodů nesprávného právního posouzení věci.

15. V projednávané věci záviselo rozhodnutí odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení hmotněprávní právní otázky, zda a případně za jakých okolností může být člověku plně svéprávnému jmenován soudem opatrovník bez jeho návrhu, dle ustanovení § 465 odst. 1 o. z. Dovolání shledal Nejvyšší soud ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. v uvedeném rozsahu přípustným, neboť daná otázka nebyla doposud ve všech souvislostech v judikatuře odvolacího soudu vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které Nejvyšší soud provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), striktně vázán důvody v dovolání vymezenými (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

17. O nesprávné právní posouzení věci (naplňující dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.) jde tehdy, posoudil-li odvolací soud věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně vybranou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Podle § 465 odst. 1 o. z. soud jmenuje opatrovníka člověku, je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů, nebo vyžaduje-li to veřejný zájem. Soud jmenuje opatrovníka zejména tomu, koho ve svéprávnosti omezil, tomu, o kom není známo, kde pobývá, neznámému člověku zúčastněnému při určitém právním jednání nebo tomu, jehož zdravotní stav mu působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv.

19. Podle § 469 odst. 1 o. z. člověku, jemuž působí zdravotní stav při správě jeho jmění nebo při hájení jeho práv obtíže, jmenuje soud na jeho návrh opatrovníka a ve shodě s takovým návrhem určí opatrovníkovi rozsah působnosti. Na návrh opatrovance soud opatrovníka také odvolá.

20. Nutno předeslat, že jak judikatura, tak doktrína zdůrazňují nezbytnost přistupovat ke každému případu individuálně, vzít v úvahu jedinečnost konkrétního posuzovaného člověka. Soud je povinen zajistit úplná a spolehlivá zjištění o osobních poměrech posuzovaného člověka, tedy jak se projevuje při sociálním kontaktu se členy občanské společnosti, jak se stará o své potřeby, jak hospodaří s finančními prostředky, jaký je jeho denní režim, které záležitosti je schopen obstarat si sám a se kterými má obtíže apod. (§ 20 odst. 1 z. ř. s.). Znalecký posudek sehrává významnou úlohu z hlediska zprostředkování odborných závěrů o zdravotním (duševním) stavu posuzovaného, soud však musí přihlížet ke všemu, co v řízení vyšlo najevo. Zájem posuzovaného člověka i hrozbu závažné újmy soud vždy musí zkoumat podle okolností konkrétního případu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. [30 Cdo 6047/2017](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. [24 Cdo 3064/2019](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. [24 Cdo 2612/2020](#), nebo ze dne 14. 2. 2023, sp. zn. [24 Cdo 2515/2022](#)).

21. Do doby zahájení řízení o omezení svéprávnosti a o opatrovnictví (rok 2017) žil posuzovaný do svých 62 let ve společné domácnosti se svými rodiči na adrese trvalého bydliště. Matka posuzovaného, Z. K., v návrhu (č. l. 1 spisu) uvedla, že posuzovaný je dobře orientovaný osobou, místem i časem, chybí mu však finanční gramotnost, není naprosto schopen jednání s úřady, a navrhla ustanovit posuzovanému opatrovníka A. P., příbuznou, se kterou je posuzovaný od dětských let v úzkém vztahu. Matka dále v návrhu uvedla, že o posuzovaného se tak po celou dobu kompletně starali oba rodiče za pomoci asistenční služby. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění (učiněného na základě vyžádaného znaleckého posudku), že u posuzovaného není přítomna duševní porucha, ale „v důsledku prodělané dětské mozkové obrny není schopen samostatného pohybu a jeho sociální zkušenosti jsou spíše představy o vnějším světě, nezná hodnotu věcí ani peněz. Jde o osobu vyžadující permanentní dopomoc ve všech oblastech sociálního života.“ Soud tedy, na návrh matky, jmenoval posuzovanému stálou opatrovnici ve smyslu § 465 o. z., a to rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 21. 3. 2018, č. j. 0 Nc 22048/2017-29. Přítomné řízení o omezení svéprávnosti a o opatrovnictví posuzovaného bylo zahájeno z moci úřední v rámci dohlížecí činnosti nad stálou opatrovnici posuzovaného. Jak v tomto řízení, tak i v řízení zahájeném na návrh matky posuzovaného, dospěly soudy opakovaně k závěru, vycházejíce ze znaleckých posudků, že posuzovaný není stížen duševní poruchou. Řízení o svéprávnosti posuzovaného soud zastavil. Stálou opatrovnici zprostil funkce pro výše uvedená pochybení a jmenoval posuzovanému veřejného opatrovníka. Vystala tak tedy otázka, která je i předmětem tohoto dovolacího řízení, to je výkladu § 465 odst. 1 o. z. a § 469 odst. 1 o. z., v části jmenování opatrovníka soudem člověku, jehož zdravotní stav mu působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv, a co je oním zdravotním stavem, který, slovy zákona působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv.

22. Tak jak bylo výše uvedeno, je zapotřebí v řízeních tohoto typu přistupovat ke každému případu individuálně. Stěžejní aspekt, který prochází celým řízením ve vztahu k posuzovanému od podání návrhu v roce 2017, je, že je svéprávný, těžce tělesně postižený, ale má obtíže ve finanční gramotnosti a schopnosti jednat s úřady. Tento „nedostatek“ je zmiňován od podání návrhu matky posuzovaného (č. l. 1 spisu), v lékařské zprávě posuzovaného:... „rozhodně není schopen domyslet všechny důsledky případných rozhodnutí a samostatně rozhodovat o financích“ (č. l. 4 spisu); ve znaleckém posudku sám posuzovaný uvedl:.....“na úřadech a takové věci...s těma já neumím“ (č. l. 11 spisu), dále je v posudku uvedeno, že „vysoce projektivní vedení omezilo zkušenostní a rozhodovací procesy posuzovaného“ (č. l. 13 spisu)...dále: „není schopen samostatné sociálně psychologické existence a mimo podpůrné prostředí by byl přímo ohrožen hmotnými a finančními i zdravotními újmami v důsledku chybných rozhodnutí“ (č. l. 14 spisu)...“v jakékoli zátěži lze očekávat zásadní

selhávání“ (č. l. 15 spisu) ...“Posuzovaný není schopen spravovat své jmění ...Posuzovaný není schopen porozumět důsledkům uzavření kupní, darovací či jiné smlouvy v jakékoli výši“ (č. l. 16). Sám posuzovaný v přípisu soudu ze dne 23. 6. 2022 uvedl:..., „Nezáleží mi na tom, kdo bude správcem mého majetku, hlavně ať v něm mám pořádek...hodnotu peněz neznám“ (č. l. 163). Ze znaleckého posudku, resp. Jeho souhrnu a závěru: „...absence soběstačnosti vede k výrazné závislosti na ostatních. Vzhledem k pohybovému omezení pak došlo k omezení zkušeností sociálního charakteru, k menším zkušenostem s rozdílným sociálním prostředím, což má za následek jeho psychosociální nevyzrálost...je také zvýšeně manipulovatelný a ovlivnitelný (č. l. 327 spisu)...Výkon poznávacích funkcí včetně intelektu je vysoký...Naprostá většina znalostí a zkušeností je zprostředkována (teoretická, naučená)...Posuzovanému hrozí právním jednáním závažná újma vlivem jeho zvýšené naivity a ovlivnitelnosti, nikoliv vlivem jeho duševního onemocnění (č. l. 329 verte spisu)...Hrozba závažné újmy je dána jeho manipulovatelností (č. l. 330). Z přípisu D. ze dne 16. 12. 2022: “Kdykoli mu přijde dopis od soudu, týkající se věci omezení svéprávnosti a opatrovnictví, je rozzlobený, naštvaný. Stále opakuje, že už to nechce řešit a byl by rád, kdyby to skončilo a bylo vyřešené...Výzvy, kde žádáte o jeho vyjádření se k odvolání apod., není schopen sám řešit...K většině těchto situací se vyjadřuje po osobní domluvě právě s paní A. P.” (č. l. 392 spisu). V protokolu o jednání před soudem prvního stupně ze dne 18. 5. 2023 znalec uvedl: „On je osobou, která je objektivně zvýšeně manipulovatelná, ale nejenom osobami okolo něho ale i situacemi“...K dotazu soudce: Nepromýšlí svoje jednání?...Znalec: Ano, stejně jako osoba zbrklá, takže takhle...se chová jako desetileté dítě, které si v životě nepotřebovalo nic kupovat, vše mu vždy rodiče koupili...ty jeho potřeby jsou z jeho hlediska skromné, on potřebuje tu postel, tu obsluhu kolem sebe, knížky, časopisy, televizi. Pokud je mu toto všechno dopřáno a má dostatek jídla atd., tak on peníze neřeší, protože nemá zájem to nějakým způsobem řešit (č. l. 662 spisu)... “schopnost rozpoznat, že by s ním bylo případně i manipulováno nějakou osobou blízkou, hranice vnímání je snižená“ ...Ta jeho manipulovatelnost nevyplývá z duševní nemoci nebo z duševní poruchy, je to jenom z nízkých sociálních zkušeností (č. l. 663). Ze skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů vyplývá, že posuzovaný má prokazatelně snížené rozpoznávací schopnosti, pramenící z jeho psychosociální nevyzrálosti. V kombinaci s jeho, pro něho, přirozenou důvěřivostí a manipulovatelností se dostává do stavu, kdy není schopen při právním jednání posoudit jeho možné následky, chybí mu kritický náhled.

23. Ustanovení § 465 odst. 1 o. z. a § 469 odst. 1 o. z. co do jím zvoleného pojmu (nejen) „zdravotní stav působící obtíže“, stejně jako při užití obrátů „je-li toho třeba k ochraně jeho zájmů“, resp. „vyžaduje-li to veřejný zájem“, představují právní normy s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. normy jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Současně platí, že ustanovení § 469 o. z. nestojí samo o sobě, ale představuje pouhý doplněk znění § 465, věta druhá *in fine* o. z., kdy jen v tam popsáných případech lze opatrovníka ustanovit posuzovanému člověku na jeho návrh, ve všech ostatních případech tak může soud učinit i bez návrhu (*ex officio*), tedy dokonce i proti jeho vůli. Současně ze zákona zcela zřejmě plyne, že opatrovníka lze ustanovit i osobě, jejíž svéprávnost nebyla omezena, jinak by nebylo třeba uvádět, že se opatrovník ustanoví „zejména“ osobám, jejichž svéprávnost byla omezena. Nadto zákon pracuje s celou škálou svéprávných osob, u nichž se s ustanovením opatrovníka rovněž počítá (například nepřítomným či nezvěstným osobám). Zásadní dovolací námitka, že opatrovníka nelze ustanovit dovolateli, který je plně svéprávný, tedy nemůže obstat. Řečeno jinak: znění § 465 odst. 1 věta první a část věty druhé před spojkou „nebo“ skýtá pro soudy prostředek, jak na základě jejich poměrně širokého diskrečního oprávnění, při znalosti konkrétních okolností projednávané věci a s plným respektem k nejlepšímu zájmu posuzovaného samy zhodnotit, zda jsou dány předpoklady ke jmenování opatrovníka, jak má být vymezen rozsah jeho zástupčího oprávnění a kdo jím má případně být. V té souvislosti jsou povinny se pokusit zjistit názor posuzovaného, nejsou jím ovšem při svém rozhodování bezpodmínečně vázány (viz § 471 o. z.).

24. Aby mohlo být v úplnosti posouzeno, zda jde o případ uvedený v § 469 odst. 1 o. z. a je třeba obligatorního návrhu posuzovaného, nebo naopak lze opatrovníka ustanovit i bez jeho návrhu (což je podle § 465 odst. 1 věta první a úvodní část věty druhé o. z. obecným pravidlem), musí soud vymezit v konkrétní věci ty okolnosti, v nichž spatřuje naplnění nebo nenaplnění podmínky existence „zdravotního stavu působícího obtíže při správě jmění nebo hájení práv“. Úvaha soudu se proto vždy bude odvíjet od posouzení všech zvláštností konkrétního případu. Odpovídající úsudek musí být podložen důkladnými skutkovými zjištěními. Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje zdraví v preambuli své Ústavy z roku 1946 následovně: „zdraví jako stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, a nikoli pouze nepřítomnost nemoci nebo vady“ (<https://www.who.int/about/governance/constitution>). Obě tato výše uvedená ustanovení v sobě reflektují, ve vztahu k osobám se zdravotním postižením, přijetí Úmluvy OSN o právech lidí se zdravotním postižením, New York, 2006 [v České republice publikována formou sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 10/2010 Sb. m. s., (dále jen „Úmluva“)], a to v jejich podpoře při rozhodování (supported decision-making), konkrétně zastoupení členem domácnosti (§ 49 o. z.), nápomoc (§ 45 o. z.) a jmenování opatrovníka (§ 465 o. z.). Primárně však Úmluva zabezpečuje osobám se zdravotním postižením rovnost před zákonem a popisuje obsah tohoto občanského práva se zaměřením na oblasti, ve kterých bývá osobám se zdravotním postižením toto právo tradičně odepíráno. Nezakládá lidem se zdravotním postižením další práva, ale pouze popisuje konkrétní prvky, které jsou smluvní státy povinny vzít v úvahu pro zajištění práva na rovnost před zákonem pro osoby se zdravotním postižením na rovnoprávném základě s ostatními.

25. K úpravě opatrovnictví bez omezení svéprávnosti se okrajově vyjadřuje i tuzemská doktrína, jež uvádí, že: „Beze zbytku totiž platí, že hrozící újma nebude zažehnána tím, že bude člověk omezen ve svéprávnosti, ale teprve tím, že mu bude jmenován opatrovník.... Opatrovník bez omezení svéprávnosti může být ideálním institutem pro ochranu zájmů osob, které nemohou vůbec nebo jen minimálně samostatně právně jednat (protože trpí duševní poruchou nebo jinými zdravotními obtížemi, které jim v tom brání, nebo je výrazně omezují)...A zároveň jiné méně omezující opatření (zastoupení členem domácnosti, nápomoc při rozhodování) nepřipadá v úvahu, nebo zde není žádná osoba, která by funkci podpůrce nebo zástupce mohla vykonávat...Je na soudci, aby v každé věci vážil, zda užití tohoto institutu je vhodné....K posouzení nezbytnosti té které formy ingerence do práv posuzovaného je nutné, aby soud v řízení procesně korektním způsobem soustředil odpovídající skutková zjištění, jež kromě odborných závěrů učiněných soudním znalcem budou obsahovat též soudu dostupné informace týkající se posuzovaného (srov. KOTRADY, Pavel. Opatrovnictví bez omezení ve svéprávnosti. Právní rozhledy, 2017, č. 6, s. 205-211).

26. Stejně tak i důvodová zpráva k § 465 o. z. uvádí, že „mohou existovat i další důvody zakládající příčinu k soudnímu ustavení opatrovníka.... ustanovení § 469 upravuje možnost ustanovit člověku opatrovníka bez toho, že by došlo k omezení svéprávnosti. Toto opatření bude vhodné zejména [nikoliv však výlučně – poznámka Nejvyššího soudu] v těch případech, kdy není obava, že aktivním právním jednáním vznikne dotčené osobě újma, ale kdy by újma mohla vzniknout v důsledku toho, že osoba by sama určité úkony neučinila (např. žádost o sociální dávky). Nezbytná pomoc bude v tomto případě poskytnuta jmenovaným opatrovníkem, který nebude moci jednat samostatně, ale jenom společně s opatrovancem, případně v souladu s jeho vůlí.“ Z komentářové literatury dále plyne, že: „Opatrovníka podle § 465 odst. 1 je třeba odlišit od opatrovníka stanoveného podle § 469, kde je sice výchozí předpoklad podobný (zdravotní stav působící obtíže při správě jmění nebo hájení práv), nicméně rozdílem je to, že § 469 vyžaduje podání návrhu opatrovancem k soudu, tedy tím i menší intenzitu obtíží...“, srov. DOBROVOLNÁ, Eva. § 465 a § 469. In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1432, 1436-1437, marg. č. 23.

27. Z uvedeného lze vyvodit, že pojem „obtíže působící zdravotní stav“ je třeba vykládat spíše

restriktivněji a dopadá toliko na situace, kdy posuzovaný je stížen nepříznivým zdravotním stavem, který mu (fakticky) ztěžuje či alespoň komplikuje možnost právního jednání s jinými osobami (typicky osoby imobilní, osoby, u nichž je postižen smyslový orgán, osoby s dotčenou dorozumívací [tzv. postulační] schopností, atd.), avšak nejsou u něj omezeny ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. Jde-li však o osoby, jejichž svéprávnost byla omezena nebo u nich sice není přítomná duševní porucha (jako nezbytný předpoklad omezení jejich svéprávnosti podle § 55 odst. 1 a 57 odst. 1 o. z.), avšak z jiných především psychických či psychiatrických důvodů jsou u nich ovládací nebo rozpoznávací schopnosti omezené či výjimečně zcela vymizelé [typicky může jít o různé poruchy osobnosti], a v důsledku toho hrozí vznik závažné újmy, pak se na ně výluka § 469 odst. 1 o. z. nevztahuje a nepřijme-li soud jiná vhodná opatření, může takovým osobám i bez návrhu ustanovit opatrovníka „je-li to potřeba k ochraně jejich zájmů“ nebo „vyžaduje-li to veřejný zájem“ podle § 465 odst. 1 o. z. Opačný výklad prosazovaný dovolatelem se míjí s účelem sledovaným přijetím popsané právní ochrany [srov. též § 2 odst. 1, 2, § 3 odst. 2 písm. c) o. z.].

28. Promítnuto do předmětného řízení proto platí, že posuzovaný je osobou svéprávnou, těžce tělesně postiženou (kvadruparéza) se sníženými rozpoznávacími schopnostmi, způsobenými psychosociální nevyzrálostí, tedy je osobou, jejíž zdravotní stav jí působí obtíže při správě jmění a hájení práv. Při zohlednění jeho aktuálních osobních poměrů, kdy vyžaduje celodenní péči poskytovanou v domově pro seniory v P., jeho nejbližší „rodinou“ je bývalá stálá opatrovnice, její děti a příbuzní žijící na M., s poukazem na Úmluvu, soudy obou stupňů z rozumných důvodů vyloučily pomoc člena domácnosti (život v domově pro seniory, vyžadující celodenní péči) a nápomoc (jeho snížené rozpoznávací schopnosti, důvěřivost). Dalším institutem k ochraně zájmů posuzovaného je právě opatrovnictví.

29. Posuzovaný v dovolání dále poukázal na skutečnost, že judikatura soudů již dříve dospěla k závěru, že není přípustné svěřit veškeré právní jednání člověka, který je formálně plně svéprávný, ve skutečnosti ovšem není schopen zajišťovat ani základní životní potřeby, opatrovníkovi ustanovenému podle ustanovení § 465 o. z. Ve svém důsledku by popisovaný postup umožňoval obejít přísnými procesními garancemi limitované omezení svéprávnosti, třeba i zcela zdravého člověka fakticky zbavit způsobilosti k právnímu jednání a současně by umožňoval ustanovit mu hmotněprávního opatrovníka, který má veškerá právní jednání činit za něj (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 5. 12. 2016, sp. zn. [IV. ÚS 1580/16](#); rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. [30 Cdo 836/2017](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 14, ročník 2019). Předmětné závěry soudu ochrany ústavnosti ovšem v nejmenším nedopadají do poměrů právě rozhodované věci. Soudy obou stupňů ve vztahu k posuzovanému a jeho zdravotnímu stavu řádně posoudily potřebu ochrany jeho zájmů (v jaké oblasti by mu vznikla újma), tuto ochranu zacílily konkrétně na správu jeho jmění (zejména pak správu dvou nemovitých věcí a správu jeho bankovního účtu) a zastupování před soudy a státními orgány. Sám posuzovaný návrh na jmenování opatrovníka s přesně vymezeným rozsahem působnosti ve smyslu § 469 odst. 1 o. z. k soudu nepodal. Dle skutkových zjištění soudů obou stupňů takový návrh ani není schopen, tím méně ochoten, podat. Přitom tato jeho (ne)schopnost a ochota je limitovaná právě jeho zdravotním stavem, zejména jeho sníženými rozpoznávacími schopnostmi.

30. Je pochopitelné, že výběr opatrovníka pro opatrovance je zásadní. Navrženou osobou opatrovníka je soud vázán potud, že tuto osobu nejmenuje opatrovníkem pouze tehdy, není-li to možné. Při výběru opatrovníka však musí soud zvážit i další hlediska tak, aby jmenovaný opatrovník skýtal záruky, že se své funkce zhostí v souladu s účelem opatrovnictví (§ 457 o. z.) a že zajistí efektivní ochranu zájmů opatrovance. Je zapotřebí při výběru opatrovníka přihlížet k osobním poměrům, spolehlivosti navržené osoby z hlediska její schopnosti řádné správy opatrovanceva majetku, včetně její schopnosti náležitě dbát o zdravotní stav opatrovance. V této kvalitě musí soud zvažovat nastíněná hlediska, i kdyby po vyloučení navržených osob přicházel v úvahu již jen veřejný

opatrovník, tak jako v nyní projednávané věci (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. [21 Cdo 3871/2010](#), ze dne 28. 6. 2021, sp. zn. [24 Cdo 1080/2021](#), ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. [24 Cdo 1873/2021](#), ze dne 18. 2. 2022, sp. zn. [24 Cdo 3444/2021](#), a ze dne 2. 5. 2024, sp. zn. [24 Cdo 923/2024](#)). Rozhodnutí soudů obou stupňů, kdy byl jako opatrovník posuzovanému jmenován tzv. veřejný opatrovník, má své odůvodnění v již způsobené závažné újmě stálou opatrovnici (srov. vyčerpávající odůvodnění rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu sp. zn. [11 Kss 1/2023](#)). Posuzovaný nemá kolem sebe vytvořeno takové prostředí, které by bylo schopno minimalizovat rizika související s jeho nepříznivým zdravotním stavem ve vztahu ke správě jeho jmění a jednání před soudy a jinými státními orgány, hrozí mu újma v podobě nedostatku finančních prostředků k úhradě potřebné péče mu poskytované v sociálním zařízení. Jeho zájmem, základní potřebou, je celodenní péče v domově s pečovatelskou/sociální službou. Ochrana posuzovaného spočívá v zamezení zneužívání a oklamání, aby nemohl přijít o své zbylé peněžní prostředky a nemovité věci. Soudy obou stupňů vycházely ze znaleckých posudků a aktuálních poměrů posuzovaného. Zkoumaly, jak se projevuje v sociálním kontaktu, jak hospodaří s finančními prostředky a úsporami. Právě v majetkových otázkách není posuzovaný sociálně a zkušenostně vybaven natolik, aby mohl v některých případech učinit vlastní odpovědné rozhodnutí. Takové rozhodnutí posuzovaný není schopen činit ani s nápomocí, nedokáže objektivně vyhodnotit, zda je mu rada nápomocné osoby ku prospěchu.

31. Soudem jmenovaný opatrovník je pod dohledem soudu. Taková kontrola je nutná právě proto, že posuzovaný je snadno ovlivnitelný lidmi, kteří vůči němu (někdy jen navenek) projevují sympatie. Úvahy odvolacího soudu zcela konvenují s odbornými zjištěními soudem ustanoveného znaleckého ústavu a nejsou ani v rozporu s ostatními za řízení provedenými důkazy. Dovolatel je v důsledku svého zdravotního stavu velmi snadno ovlivnitelný, projevuje se u něj nepřiměřená až nekritická důvěra k osobám, jež mu projeví náklonnost. Takové chování je zapříčiněno jeho celoživotní izolací a chybějícími zkušenostmi. Hmotněprávní opatrovník jmenovaný soudem podléhá dohlédací činnosti soudu (§ 48 z. ř. s.), jež se vyznačuje soustavností, vyžadováním podávání pravidelných zpráv a jejich kontrolou, přičemž při zjištění závažnějších nedostatků může soud na základě vlastních zjištění urychleně zakročit a zjednat nápravu změnou osoby opatrovníka.

32. Odvolací soud postupoval v souladu s judikaturou i doktrínou, jež zdůrazňují nezbytnost přistupovat ke každému případu individuálně, vzít v úvahu jedinečnost konkrétního posuzovaného člověka. Odvolací soud s přesvědčivou argumentací vysvětlil, proč vybral jako opatrovníka veřejného opatrovníka, když stálá opatrovnice tuto svoji funkci nevykonávala v souladu s účelem opatrovnictví, jímž je zajištění všestranné a efektivní ochrany zájmů opatrovance a naplňování jeho práv.

33. V opatrovníckém řízení není nijak neobvyklé, že jménem posuzovaných prosazují své individuální zájmy zcela jiné osoby. V projednávané věci je z obsahu spisu patrné, že posuzovaný vůbec neměl zájem o iniciování nynějšího dovolacího řízení (korespondence od soudu jej jen rozčiluje, „chce mít klid“, atd.), přitom nelze přehlédnout, že s prakticky totožnou argumentací, jako je uplatněna v dovolání se lze setkat v podáních někdejší stálé opatrovnice u soudů obou stupňů, a i v řízení před kárným senátem Nejvyššího správního soudu (srov. sp. zn. [11 Kss 1/2023](#)).

34. Co do namítaného rozsahu opatrovníkových práv a povinností, tedy v uložení povinnosti zastupovat opatrovance před soudy a jinými státními orgány a povinnosti spravovat jeho záležitosti a majetek, vyjma jednání v běžných záležitostech každodenního života, Nejvyšší soud zdůrazňuje, že se jedná o takovou faktickou pomoc opatrovanci, kdy opatrovníkovi náleží toliko běžná správa takového jmění (§ 461 o. z.). Opatrovník zejména sleduje ochranu zájmů opatrovance a v těsné spolupráci s ním naplňuje jeho práva. Dojde-li ke střetu zájmu opatrovníka se zájmem opatrovance, jmenuje soud opatrovanci kolizního opatrovníka. Samotný opatrovník je v pravidelných intervalech kontrolovaný soudem. Při plném vědomí pravidel občanského zákoníku, kdy je třeba respektovat svobodnou vůli člověka a na právní jednání se má nahlížet spíše jako na platné než neplatné, se nemůže odhlížet od

důsledků takového případného samostatného jednání opatrovance, které sice nebude bez dalšího neplatné ve smyslu § 581 o. z., coby jednání osoby omezené ve svéprávnosti, nicméně může se ukázat jako jednání zdánlivé (§ 551 a násl. o. z.), popř. může být podle okolností naplněn jiný důvod jeho neplatnosti [např. pro rozpor s dobrými mravy nebo jako jednání odporující smyslu a účelu zákona podle § 580 o. z., může jít o tzv. lichevní smlouvu podle § 1796 o. z., atp.]. Opatrovník je v takovém případě oprávněn (zpětně) zakročit k ochraně zájmů opatrovance i bez jeho souhlasu, avšak se souhlasem soudu (§ 461 odst. 1 o. z.).

35. Z řečeného se tak podává, že dovolateli se nepodařilo prostřednictvím uplatněného mimořádného opravného prostředku v hranicích otázek dovoláním formulovaných (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.) zpochybnit správnost právního posouzení učiněného odvolacím soudem (soudem prvního stupně).

36. Současně nebylo zjištěno, že by dosavadní řízení bylo postiženo některou ze zmatečnostních vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Nejvyšší soud dovolání posuzovaného podle ustanovení § 243d písm. a) o.s.ř. zamítl.